

Ferenc pápa az elődei által folytatott hagyományhoz híven 2022. január 1-jén a béke világnapja alkalmából üzenetet küld a híveknek és minden jóakarátú embernek. A dokumentumot, amelyet a Szentatya „Párbeszéd a generációk, az oktatás és a munka között: a tartós béke építésének eszközei” címmel tett közzé, az alábbiakban közöljük.

A SZENTATYA, FERENC PÁPA ÜZENETE A BÉKE 55. VILÁGNAPJÁRA 2022. JANUÁR 1.

Párbeszéd a generációk, az oktatás és a munka között: a tartós béke építésének eszközei

1. „Milyen szép a hegyeken annak a lába, aki jó hírt hoz” (Iz 52,7).

Izajás próféta szavai vigasztalást fejeznek ki; a száműzetésben élő, az erőszakba és az elnyomásba belefáradt, a megaláztatásnak és a halálnak kitett nép megkönnyebbült sóhajának adnak hangot. Ezért teszi fel a kérdést Báruk próféta: „Izrael, miért vagy ellenséged országában, miért? Megöregedsz idegen földön? Beszennyezed magad halottakkal, s azok közé számítanak, akik leszálnak az alvilágba?” (3,10-11). E nép számára a béke hírnökének jövetele a történelem romjaiból való újjászületés ígéletét, egy fényes jövő kezdetét jelentette.

Ma még a béke útja, amelyet Szent VI. Pál új néven, az egyetemes fejlődés nevével[1] nevezett, sajnos számos ember mindennapjaitól és így az egyetemes emberi családtól is, amelynek tagjai ma már világszerte kapcsolatban állnak egymással, távol van. A nemzetek közötti konstruktív párbeszédre irányuló számos erőfeszítés ellenére a háborúk és konfliktusok fülsiketítő zaja egyre erősödik, miközben terjednek a világjárványok, egyre súlyosbodnak az éghajlatváltozás és a környezetpusztítás hatásai, fokozódik az éhezés és a szomjúság tragédiája és a szolidáris megosztás modellje helyett továbbra is az individualizmuson alapuló gazdasági modell uralkodik. Ahogy a régi próféták idejében, úgy napjainkban is folyamatosan hallani a szegények és a föld kiáltását,[2] amely nem szűnik meg az igazságosságért és a békéért könyörögni.

A béke minden korban magasból érkező ajándék és a közös igyekezet gyümölcse egyszerre. Lényegében a béke „építészetről” beszélhetünk, amelyhez a társadalmi élet különböző intézményei hozzájárulnak és a béke „művészetéről”, amely mindannyiunkat közvetlenül, személyesen érint.[3] Mindannyian együtt dolgozhatunk egy békésebb világ építésén,

szívüinktől és családi kapcsolatainktól kezdve, egészen a társadalomban és a környezettel, és egészen a népek és nemzetek közötti kapcsolatokig.

Szeretnék a tartós béke építése érdekében három utat ajánlani. Mindenekelőtt a nemzedékek közötti párbeszéd, mint a közös tervek megvalósításának kiindulópontja. Másodsorban, az oktatás mint a szabadság, a felelősség és a fejlődés alapköve. Végül pedig a munka, mint az emberi méltóság teljes megvalósulásának eszköze. Ez a három elem nélkülözhetetlen azért „hogyan egy társadalmi szerződés létrejöhet”, [4] enélkül minden béketerv elégtelennek bizonyul.

2. Generációk közötti párbeszéd a béke építése érdekében

Egy olyan világban, amelyet még mindig a mérhetetlen nehézségeket okozó világjárvány sújt, amely, „vannak, akik a valóság elől belső világukba próbálnak menekülni, mások pusztító erőszakkal reagálnak rá. Az önző közöny és az erőszakos tiltakozás között azonban mindig van egy másik lehetőség: a párbeszéd. A nemzedékek közötti párbeszéd.” [5]

Minden őszinte párbeszéd, még ha nem is mentes a megfelelő és pozitív dialektikától, mindig megköveteli a beszélgetőpartnerek közötti alapvető bizalmat. Mindig vissza kell térnünk ehhez a kölcsönös bizalomhoz, hogy újra felélesszük azt! A jelenlegi egészségügyi válság mindenkiben felerősítette a magányosság és az önmagunkba fordulás tudatát. Az idősek egyedüllétét a fiatalok esetében tehetetlenségük tudata és a közös jövőkép hiánya kíséri. Egy ilyen válság minden bizonnyal fájdalmas, de ki tudja hozni az emberekből a legjobbat is. A világjárvány idején szerte a világban valóban az együttérzés, a megosztás és a szolidaritás nagyszerű tanúságtételeit tapasztaltuk.

A párbeszéd azt jelenti, hogy meghallgatjuk egymást, hogy a különböző nézeteket megosztjuk egymással, egyetértésre jutunk és együtt haladunk előre. A nemzedékek közötti párbeszéd előmozdítása a konfliktusok és a közömbösség kemény és terméketlen talajának feltörését jelenti azért, hogy elvethessük a tartós és közös béke magvait.

Noha a technológiai és gazdasági fejlődés a generációkat gyakran megosztotta, jelenlegi válságaink az együttműködés szükségességét is nyilvánvalóvá teszik. Egyrészt a fiataloknak szükségük van az idősek bölcsességére és tapasztalatára, míg az idősebbeknek a fiatalok

támogatására, szeretetére, kreativitására és dinamizmusára.

A nagy társadalmi kihívások és a békefolyamatok nem nélkülözhetik az emlékezet őrzői - az idősek - és a történelmet előremozdítók - a fiatalok - közötti párbeszédet. Ugyanígy szükség van arra is, hogy mindegyikük hajlandó legyen arra, hogy teret adjon a másiknak. Senkinek sem szabadna a saját közvetlen érdekeit követve az egész színteret úgy leuralnia, mintha nem létezne sem múlt, sem jövő. A jelenlegi globális válság világossá teszi, hogy a nemzedékek közötti találkozásnak és párbeszédnek egy olyan egészséges politika hajtóerejévé kell válnia, amely nem elégszik meg „hirtelen befoltozásokkal és gyors alkalmi megoldásokkal,”[6] hanem az egymás iránti szeretet ragyogó formája,[7] ami közös és fenntartható projektek kidolgozásában jut kifejezésre.

Ha a nehézségek közepette képesek vagyunk lefolytatni ezt a fajta generációk közötti párbeszédet, „akkor jól belegyökereskedhetünk a jelenbe, és ebből a pozícióból bejárhatjuk a múltat és a jövőt; közlekedhetünk a múltban, hogy tanuljunk a történelemből és gyógyítsuk a sebeket, amelyek olykor befolyásolnak minket; közlekedhetünk a jövőben, hogy tápláljuk a lelkesedést, kicsíráztassuk az álmokat, próféciaikat ébresszünk, kivirágoztassuk a reményeket. Így, együtt, tanulhatunk egymástól.”[8] Mert a fák gyökerek nélkül hogyan nőhetnének és hozhatnának gyümölcsöt?

Elég, ha csak a közös otthonunk gondozásának kérdésére gondolunk. „A környezet az átvétel logikájához tartozik. Minden nemzedék kölcsönkapja, és tovább kell adnia a következő nemzedéknek.” [9] Ezért szükséges értékelni és bátorítani azt a sok fiatalt, akik egy igazságosabb világért dolgoznak; egy olyan világért, amely odafigyel a ránk bízott teremtés gondozására. Nyugtalansággal, lelkesedéssel és mindenekelőtt felelősségtudattal teszik ezt a jelenlegi etikai és társadalmi-környezeti válságból fakadó kihívások által[10] megkövetelt sürgős irányváltás tudatában.[11]

Másfelől a béke útjainak közös építésének lehetősége nem hagyhatja figyelmen kívül az oktatást és a munkát, amelyek a generációk közötti párbeszéd kiváltságos színterei és találkozóhelyei. Az oktatás biztosítja a generációk közötti párbeszéd nyelvtanát, a munka világa pedig összehozza a különböző generációkhoz tartozó férfiakat és nőket, akik együtt dolgoznak és a közjó érdekében megosztják tudásukat, tapasztalataikat és képességeiket.

3. A tanítás és a nevelés, mint a béke mozgatórugói

Az elmúlt években világszerte jelentősen csökkent az oktatás és a képzés finanszírozása; ezeket inkább kiadásnak, mintsem befektetésnek tekintették. Pedig az integrált emberi fejlődés előmozdításának ezek az elsődleges eszközei; szabadabbá és felelősségteljesebbé teszik az embereket, nélkülözhetetlenek a béke védelmében és előmozdításában. Más szóval az oktatás egy olyan összetartó, civilizált társadalom alapja, amely képes reményt, jólétet és fejlődést teremteni.

A katonai kiadások ezzel szemben a hidegháború végi szintet meghaladó mértékben nőttek, és úgy tűnik, hogy a jövőben még tovább fognak növekedni.[12]

Ezért a kormányoknak olyan gazdaságpolitikát kell kidolgozniuk, amely megfordítja az oktatásba történő állami beruházások és a fegyverkezésre fordított források közötti arányt. Ezen túlmenően a népek és nemzetek fejlődése szempontjából a nemzetközi leszerelés valódi folyamatának folytatása előnyös lehet, mivel felszabadítja a pénzügyi forrásokat, amelyeket így megfelelőbben lehet felhasználni az egészségügyben, az iskolák, az infrastruktúra, a környezetvédelem stb. számára.

Szeretném, hogy az oktatásba történő beruházás mellett nagyobb erőfeszítéseket tegyenek a gondoskodás kultúrájának előmozdítására,[13] ami a társadalmi megosztottsággal és az intézményi tétlenséggel szemben közös nyelvvé válhat, amely a korlátok lebontásán és a hidak építésén dolgozik. „Egy ország akkor fejlődik, ha kulturális összetevői: a népi, az egyetemi, az ifjúsági, a művészeti és a technikai kultúra, a gazdaság kultúrája, a családi és a média kultúrája konstruktív párbeszédet folytatnak egymással.”[14] Ezért új kulturális paradigmát kell kovácsolni „egy globális oktatási paktumon keresztül a jövő nemzedékei számára és a jövő nemzedékeivel együtt (...), amely a családokat, közösségeket, iskolákat, egyetemeket, intézményeket, vallásokat, kormányokat és az egész emberi családot elkötelezi annak érdekében, hogy érett embereket képezzenek.”[15] Egy paktum, amely az ökológia integrált oktatásának előmozdítására irányul a béke, a fejlődés és a fenntarthatóság kulturális modellje szerint, amelynek középpontjában az ember és a környezet közötti testvériség és együttélés áll.[16]

A fiatalabb generációk oktatásába és nevelésébe való befektetés a fő módja annak, hogy célzott képzéssel lehetővé tegyünk számukra azt, hogy elfoglalják a munka világában a megfelelő helyet.[17]

4. A munkahelyteremtés és -biztosítás béketeremtő

A béke létrejöttében és fenntartásában nélkülözhetetlen tényező a munka. Ez a személyiség és a képességek kifejeződése, de egyben az elkötelezettség, az erőfeszítés, a másokkal való együttműködés kifejezőeszköze is, hiszen az ember mindig másokkal vagy másokért dolgozik. Ebben az egyedülállóan szociális szemléletben a munka az a hely, ahol megtanuljuk, hogyan járuljunk hozzá egy élhetőbb és szebb világ létrejöttéhez.

A Covid-19 világjárvány tovább bonyolította a munka világát, amely amúgy is számos kihívással nézett már szembe. Gazdasági és termelő egységek milliói mentek csődbe; az alkalmi munkavállalók egyre kiszolgáltatottabbak lettek; azok közül, akik alapvető szolgáltatásokat nyújtanak, sokan még inkább eltűntek a köz- és politikai tudatból; a távoktatás sok esetben a tanulás és az oktatás színvonalának visszaeséséhez vezetett. Emellett ma a munkaerőpiacra belépő fiatalok, valamint és a munkanélkülivé vált felnőttek kilátásai drámaiak.

A válság hatása a „szürkegazdaságra”, amely munkavállalóként gyakran alkalmaz migránsokat, különösen pusztító volt. Sokukat a nemzeti törvények nem ismerik el, mintha nem is léteznének; saját maguk és családjuk a legbizonytalanabb körülmények között élnek, kitéve a rabszolgaság számos formájának és megfosztva a szociális rendszer védelmétől. Emellett a világ munkaképes korú lakosságának csak egyharmada élvez jelenleg szociális védelmi hálót vagy bír csak korlátozott hozzáféréssel hozzá. Számos országban egyre nagyobb méretet ölt az erőszak és a szervezett bűnözés, amely korlátozza az emberi szabadságot és méltóságot, megmérgezi a gazdaságot és akadályozza a közjó fejlődését. Erre a helyzetre csakis az emberhez méltó munka lehetőségeinek bővítése lehet a válasz.

Valójában a munka az az alap, amelyre épülhet minden társadalomban az igazságosság és a szolidaritás. Ezért „nem szabad arra törekedni, hogy a technológiai fejlődés egyre nagyobb mértékben felváltsa az emberi munkát, mert azzal az emberiség önmagának okozna kárt. A munka szükségszerű, hozzátartozik az élet értelméhez ezen a földön, út az éretté váláshoz, az emberi kibontakozáshoz és a személyes önmegvalósításhoz.”[18] Egyesítenünk kell ötleteinket és erőfeszítéseinket, hogy megteremtsük a feltételeket, és megoldásokat találjunk annak érdekében, hogy minden munkaképes korú embernek lehetősége legyen arra, hogy munkájával hozzájáruljon a család és a társadalom életéhez.

Ma sürgetőbb, mint valaha, hogy a közjó és a teremtés épségének megőrzése érdekében

világszerte elfogadható és tisztességes munkakörülményeket teremtsünk. Garantálni és támogatni kell a vállalkozói kezdeményezések szabadságát, miközben elő kell mozdítani a társadalmi felelősségvállalás megújulását, hogy az egyetlen irányadó kritérium ne a profit legyen.

E tekintetben ösztönöznünk, üdvözölnünk és támogatni kell azokat a kezdeményezéseket, amelyek minden tekintetben arra indítják a vállalatokat, hogy tartsák tiszteletben a munkavállalók alapvető emberi jogait, és felhívják erre a figyelmet nemcsak az intézmények, hanem a fogyasztók, a civil társadalom és az üzleti világ körében is. Ezek a vállalatok minél inkább tudatában vannak társadalmi szerepüknek, annál inkább olyan helyszínekké válnak, ahol az emberi méltóság megélhető és ezáltal járulnak hozzá a béke építéséhez. Ebben a tekintetben a politikának aktív szerepet kell játszania, és elő kell mozdítania a gazdasági szabadság és a társadalmi igazságosság közötti egyensúlyt. És mindazok, akik ezen a területen tevékenykednek, kezdve a katolikus dolgozókkal és vállalkozókkal, biztos tájékozódási pontokat találhatnak az Egyház társadalmi tanításában.

Kedves testvéreim! Miközben arra törekszünk, hogy egyesítsük erőfeszítéseinket a világjárvány leküzdése érdekében, szeretném ismételtelen kifejezni hálámat mindazok iránt, akik nagylelkűen és felelősségtudattal dolgoztak és dolgoznak az oktatásért, a biztonságért és az emberi jogok védelméért, azért, hogy orvosi ellátást nyújtsanak, hogy megkönnyítsék a családtagok és a betegek újbóli találkozását és anyagi támogatást nyújtsanak a rászorulóknak vagy azoknak, akik elvesztették a munkájukat. Biztosítom őket arról, hogy imáimban megemlékezem minden áldozatért és családjukért.

Felhívom a politikai és a társadalmi élet vezetőit, az egyházi közösségek lelkipásztorait és munkásait, valamint minden jószándékú embert, hogy bátran és kreatívan járjunk együtt e három úton: a generációk közötti párbeszéd, az oktatás és a munka ösvényén. Legyenek egyre többen olyanok, akik nap mint nap csendben, alázattal és kitartással a béke kézműveseivé válnak. A béke Istenének áldása mindig járjon előttük és kísérje őket!

Kelt a Vatikánban, 2021. december 8-án.

Ferenc

[1] Vö. Populorum progressio enciklika (1967. március 26.), 76 kk.

[2] Vö. Laudato si' enciklika (2015. május 15.), 49.

[3] Vö. Fratelli tutti enciklika (2020. október 3.), 231.

[4] Uo. 218.

[5] Uo. 199.

[6] Uo. 179.

[7] Uo. 180.

[8] Christus vivit posztzinodális buzdítás (2019. március 25.), 199.

[9] LS 159.

[10] Uo. 163, 202.

[11] Uo. 139.

[12] Vö. Üzenet a 4. Párizsi békefórum résztvevőikhez, 2021. november 11-13.

[13] Vö. LS 231. Üzenet a béke 54. világnapjára: A gondoskodás kultúrája, mint a béke útja (2020. december 8).

[14] FT 199.

[15] Ferenc pápa videóüzenete a „Global Compact on Education. Together to Look Beyond” találkozó alkalmából (2020. október 15.).

[16] Ferenc pápa videóüzenete a „High Level Virtual Climate Ambition Summit” alkalmából (2020. december 13.).

[17] Vö. II. János Pál pápa Laborem exercens enciklikája (1981. szeptember 14.), 18.

[18] LS 128.

forrás: katolikus.hu